

Tilburg University

Oproep voor een beter nieuw procesrecht

Vranken, J.B.M.; Asser, W.D.H.; Bakels, F.B.; Brenninkmeijer, A.F.M.; Hammerstein, A.; Mierlo, A.I.; Wackie Eysten, P.A.

Published in:
Nederlands Juristenblad

Publication date:
1999

Document Version
Peer reviewed version

[Link to publication in Tilburg University Research Portal](#)

Citation for published version (APA):
Vranken, J. B. M., Asser, W. D. H., Bakels, F. B., Brenninkmeijer, A. F. M., Hammerstein, A., Mierlo, A. I., & Wackie Eysten, P. A. (1999). Oproep voor een beter nieuw procesrecht. *Nederlands Juristenblad*, 74(43), 1963-1964.

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

OPROEP VOOR EEN BETER NIEUW CIVIEL PROCESRECHT

Eind oktober j.l. is een nieuw wetsvoorstel tot herziening van het civiele procesrecht bij de Tweede Kamer ingediend. Wij zijn van mening dat het wetsvoorstel, hoewel het op een aantal punten belangrijke verbeteringen inhoudt vergeleken met het huidige recht en ook vergeleken met het eerdere ontwerp uit 1996, geen adequaat antwoord bevat op de meest nijpende knelpunten van het civiele procesrecht. Die knelpunten zijn dat civiele procedures te traag verlopen, inefficiënt zijn, te veel kosten en niet altijd het meest geschikte kader bieden om geschillen op te lossen. Daardoor komt de kwaliteit van de rechtspraak onder druk te staan en, niet minder belangrijk, dreigt de vrije en onbelemmerde toegang tot de rechter te worden aangetast.

In het nieuwe wetsvoorstel wreekt zich dat de herziening van het civiele procesrecht in Nederland niet steunt op een fundamentele of zelfs maar structurele heroverdenking van zijn uitgangspunten en beginselen. De insteek is vanaf het begin een praktische geweest. Eerst moest het procesrecht worden aangepast aan de voorgenomen bestuurlijk-organisatorische wijziging van de rechtspleging, met name de integratie van rechtbanken en kantongerechten. Toen die onhaalbaar bleek, waren inmiddels bijna tien jaar voorbij en wilde men kennelijk niet opnieuw beginnen. Oproepen tot een meer fundamentele herziening - gedaan door commissies, vanuit de Kamer of tijdens een studiedag over het eerdere wetsvoorstel - zijn in het nieuwe wetsvoorstel genegeerd. Er wordt niet eens vermeld of zo'n aanpak is overwogen, laat staan dat men zou kunnen lezen waarom ervan is afgezien.

In deze opinie noemen wij twee centrale thema's die volgens ons in het nieuwe wetsvoorstel onvoldoende worden uitgewerkt. Het eerste heeft betrekking op het vrijwel geheel ontbreken van aandacht voor alternatieve geschiloplossingen. Het voordeel van alternatieve vormen of wijzen van geschiloplossing is dat partijen zich niet, zoals gebruikelijk, meteen vanaf het begin ingraven in juridische stellingen en posities, maar dat ze in een zoveel mogelijk gedejuridiseerde en niet-confronterende stijl proberen op eigen kracht het geschil uit de wereld te helpen, al of niet onder leiding of met hulp van derden. Dat het nieuwe wetsvoorstel niet op dit thema ingaat, is opvallend, omdat in de Contourennota Rechtspraak in de 21e eeuw (1998, p. 2) nog als eerste speerpunt van beleid voor een gemoderniseerde rechtspraak is vermeld dat geschillen zoveel mogelijk door de samenleving zelf tot een oplossing moeten worden gebracht en dat het beroep op de rechter ultimum remedium moet zijn. Ook in het kabinetsstandpunt van december 1998 inzake Juridisering (nr. 26.360, nr. 1, p.

9) wordt als een te verwachten ontwikkeling opgemerkt dat 'door de hevige filevorming, overbelasting en toegerekende kosten voor de rechterlijke geschilbeslechting conflicterende burgers en hun advocaten zullen zoeken naar goedkopere, snellere, tolerantere en wellicht zelfs sociaal efficiëntere alternatieven.' Eveneens in december 1998 is verschenen het eindrapport van het Platform ADR, Conflictbemiddeling, waarin aangedrongen is op een actievere rol van de overheid in dit verband: soms initierend, in ieder geval stimulerend, coördinerend en controlerend. Wij zijn er ons van bewust dat de inpassing van alternatieve geschiloplossingen in het gewone procesrecht c.q. de afstemming van beide niet eenvoudig is, maar er is grote behoefte aan. Ook binnen de rechterlijke macht wordt er al aan gewerkt. Met subsidie van het ministerie wordt onder leiding van mevrouw Pel van het Hof Arnhem een trainingsprogramma voor rechters voorbereid dat in januari 2000 van start zal gaan. Ook rechtsvergelijkend is alternatieve geschiloplossing (ADR) een thema dat hoog op de agenda staat in (de vele¹) landen waar het burgerlijk procesrecht eveneens herzien wordt of is. Daarom mag het onderwerp volgens ons in een wetsvoorstel voor een nieuw burgerlijk procesrecht, dat bedoeld zal zijn de 21e eeuw te doorstaan, niet ontbreken.

Het tweede onderwerp dat in het nieuwe wetsvoorstel onvoldoende wordt uitgewerkt, heeft betrekking op het kernstuk van het civiele procesrecht: de verhouding van rechter en partijen en hun advocaten. Meer en meer dringt het inzicht door dat de zorg voor een goed en voorspoedig verloop van de procedure een gemeenschappelijke verantwoordelijkheid is van rechter en partijen en hun advocaten. Dit is niet alleen in Nederland zo, maar ook elders. Zelfs in common law stelsels beseft men dat het niet zonder de rechter kan. Het is van belang dit inzicht procesrechtelijk te vertalen. Daarom dient het procesrecht zowel de rechter als partijen en hun advocaten de instrumenten aan te reiken om elkaar daadwerkelijk op hun verantwoordelijkheid aan te spreken, bijvoorbeeld bij het vaststellen van het feitelijk en juridisch kader van het geschil. Het nieuwe wetsvoorstel doet dit veel te weinig. Zo moet de rechter bijvoorbeeld waken voor onredelijke vertraging en zijn

---

¹Voor een overzicht A. Zuckerman (ed.), *Civil Justice in Crisis. Comparative Perspectives of Civil Procedure*, 1999, waarin de situatie wordt besproken in achtereenvolgens de Verenigde Staten, Engeland en Wales, Australië, Duitsland, Japan, Italië, Frankrijk, Brazilië, Griekenland, Spanje, Portugal, Nederland en Zwitserland.

partijen verplicht zich van onredelijke vertraging te onthouden (art. 1.3.2). Dat is uitstekend, maar doordat de bepaling niet is geconcretiseerd, zwemt ze in vrijblijvendheid. Hetzelfde geldt voor de bevoegdheid van de rechter om in iedere stand van het geding nadere inlichtingen en overlegging van producties te vragen (art. 1.3.4). Zolang partijen over het niet-uitoefenen van deze bevoegdheid niet kunnen klagen, bijvoorbeeld in cassatie, is het een tandeloze voorziening. Een verbetering is ongetwijfeld de aanscherping van de inhoud van de inleidende dagvaarding in de zin dat de eiser behalve zijn vordering en de gronden waarop deze steunt, ook het standpunt van de wederpartij moet vermelden, alsmede de bewijsmiddelen waarover hij beschikt en de getuigen die hij kan doen horen (art. 2.3.1 lid 3). Toch geldt ook hier dat deze aanscherping - die overigens merkwaardigerwijs niet voor de verzoekschriftprocedure is voorgeschreven - geen effect zal sorteren, omdat het wetsvoorstel in het verdere verloop van de procedure nog veel mogelijkheden openlaat om de stellingen aan te vullen of te corrigeren: nieuwe feiten, stellingen, weren en gronden mogen zonder noemenswaardige beperkingen tot op het laatste moment worden aangevoerd. Eveneens een verbetering lijkt dat in normale gevallen na een comparitie van antwoord geen re- en dupliek meer toegestaan wordt, tenzij dit voor een goede instructie van de zaak nodig is. De wetgever heeft hier het oog op moeilijker gevallen die meer tijd vergen. Geheel accoord, maar wat wij niet begrijpen is waarom de verdere voortgang van de procedure per individueel geval aan een individuele rechter is opgedragen. Waarom niet een soort comparitie-agenda opgesteld waarin over een aantal aspecten van het vervolg van de procedure afspraken worden gemaakt, bijv. over bemiddelingspogingen, over nadere conclusies, over producties, over bewijslevering e.d.m.? In veel landen bestaan dergelijke agenda's al en er worden goede resultaten mee geboekt.

Er zijn meer onderwerpen die heroverweging verdienen. Zo bijvoorbeeld de vraag of in plaats van dagvaardings- en verzoekschriftprocedures die in het nieuwe procesrecht toch al nagenoeg identiek zijn, geen behoefte bestaat aan verschillende soorten procedure al naargelang de bewerkelijkheid en het belang van de zaak. Met name de meer eenvoudige gevallen zouden dan sneller dan nu meestal het geval is, beslist kunnen worden. Wij gaan er hier niet verder op in. De genoemde voorbeelden moeten voldoende zijn als adstructie van onze mening dat het nieuwe wetsvoorstel zoals het thans is ingediend bij de Tweede Kamer, niet voldoet aan de eisen die men er in de huidige tijd aan moet stellen. Wij roepen daarom op het wetsvoorstel nog eens tegen dat licht te houden en daar waar dat nodig is verbeteringen aan te brengen. Dat gaat niet op stel en sprong, maar het is ook niet zo dat het jaren moet

duren. Een uitgelezen kans om het goed en snel te doen, zou zijn wanneer de herziening van het civiele procesrecht op de onderzoeksagenda rechtspleging wordt geplaatst. Deze onderzoeksagenda wordt binnenkort opgesteld door het ministerie, de rechtspraak en de universiteiten gezamenlijk. Doel is om in nauwe onderlinge samenwerking de rechtspleging te versterken en te verbeteren. Het ministerie behoeft het dus niet alleen te doen. Dat kan het draagvlak voor een werkelijke herziening alleen maar ten goede komen.

Prof. mr J.B.M. Vranken

Prof. mr W.D.H. Asser

mr F.B. Bakels

Prof. mr J.M. Barendrecht

Prof. mr A.F.M. Brenninkmeijer

mr A. Hammerstein

Prof. mr A.I.M. van Mierlo

mr P.A. Wackie Eysten